

مصطفی میر سلیم از کارنامه زاکانی می گوید

خلافشویی در شهرداری تهران

پریسا هاشمی

گزارشگر شهری هم‌میهن

«در کمیسیون ماده ۵ شهرداری تهران خلافشویی صورت گرفته»؛ این سخنی است که مصطفی میرسلیم، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، در نقد عملکرد مدیریت شهری پایتخت می گوید. او بارها درباره اقدامات خلاف قانون در شهرداری به مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران و علیرضا زاکانی هشدار داده است. او از «بسیاری از نمایندگان مجلس در دفاع از نامزد‌های مسئله‌دار در انتخابات شورایهای شهر دخالت کردند»، «افزایش جمعیت تهران بدون احتساب اتباع به بیش از ۱۴ میلیون»، و حتی اینکه «برخی از اعضای شورای شهر تهران نتوانسته‌اند استقلال خود را حفظ کنند» در گفت‌وگو با هم‌میهن خبر می‌دهد.

▲▲

▲ در اظهارنظر اخیر اعلام کردید: «وقتی که شهرداری به جای کسب درآمد قانونی با ارائه خدمات، به زیر پا گذاشتن ضوابط و تراکم‌فروشی و بلندمرتبه‌سازی روی می‌آورد، در واقع قابلیت‌های اقلیمی را نادیده می‌گیرد و به ظرفیت زیستی و حقوق عمومی تجاوز می‌کند»؛ منظورتان از قابلیت‌های اقلیمی چیست؟

اولین نکته‌ای که در شهرسازی و توسعه شهری باید مورد توجه قرارگیرد، موضوع اقلیم‌شناسی و محدودیت‌های اقلیمی است. مفهوم ساده و اولیه اقلیم، همان «آب و هوا» است. مثلاً اگر جغرافیای شهر تهران را در نظر بگیریم، در لحاظ تأمین آب، وابسته به‌برفی است که در زمستان بر ارتفاعات البرز، مشرف بر دشت تهران، می‌نشیند و سپس سفره زیرزمینی آب را از کوهپایه تا دشت تهران، تغذیه می‌کند و این منابع جوابگوی نیازهای زندگی عادی تعداد معینی از جمعیت است. لذا برای جمعیت بیشتر از آن تعداد، باید به سراغ منابع دیگری در خارج از محدوده جغرافیایی شهر تهران رفت؛ مثل رودخانه‌های کرج، هراز، جاجرود و طالقان، با آثار و تبعات محیط‌زیستی کلان، یا باید از منابع سفره زیرزمینی و بیش از حد مجاز یا فراتر از شرایط مقبول و معقول استفاده کرد که به فروروشست و کاهش کیفیت آب می‌انجامد و یا باید آب را جیره‌بندی کرد و مصرف سرانه آن را تقلیل داد که به مفهوم کاهش رفاه و بهداشت عمومی است. همین محدودیت درباره هوا مطرح می‌شود؛ به این معنا که مثلاً در دشت تهران که به صورت کاسه‌ای در بین ارتفاعات شمالی توچال (۳۹۰۰ متر) و بلندی‌های شرقی سرخ‌حصار (۱۷۰۰ متر) قرارگرفته و به‌طور طبیعی از یک جریان هوای ملایم شمال شرقی به سمت جنوب غربی دشت تهران در شب‌هنگام و برعکس آن در روز بر خوردار است؛ همچنین جریان تقریباً دائمی نسیمی از غرب به شرق وجود دارد که باعث تعدید گردش هوای تهران می‌شود و در نتیجه هر ساخت و‌ساز بلندمرتبه‌ای در کوهپایه‌ها و نیز در غرب تهران از سرعت این جریانات طبیعی می‌کاهد و موجب انباشت آلودگی‌ها می‌شود و به‌خصوص در شرایط وارونگی که به بروز بحران می‌انجامد. اینها مثال‌هایی از محدودیت‌های اقلیمی است که موجب شد در بررسی‌هایی که قبل از انقلاب انجام گرفت حد بیشینه جمعیت تهران را برای زندگی توأم با کمینه رفاه ۴ میلیون نفر در نظر گیرند و در طرح جامع تهران (مصوب ۱۳۸۵) با تخفیف نسبت به بر خوراری از رفاه حداقلی، جمعیت را در افق ۱۴۰۵ به هفت تا هشت میلیون نفر محدود کنند که شاخص افزایش جمعیت بیش از ظرفیت زیستی، به افت کیفیت زندگی و در نهایت بروز بحران می‌انجامد؛ بحرانی که چاره‌جویی آن مشکل است، البته اگر غیرممکن نباشد.

▲ در گسترش چند سال اخیر تهران، چقدر محدودیت‌های اقلیمی مراعات شده است؟

نتیجه سرشماری ۱۳۹۵، جمعیت تهران را کمی بیش از ۹ میلیون نفر اعلام کرده است و در حال حاضر یعنی در نیمه سال ۱۴۰۳، برآورد جمعیت تهران، بدون احتساب اتباع بیگانه، ۱۴ میلیون فراتر رفته است. پس به‌طور قطع مفروضات طرح جامع شهر تهران نادیده گرفته شده و تبعات ناگوارى داشته است و در آینده نیز عواقب شدیدتری به بار خواهد آورد. در دیدار با شهردار محترم تهران اولین درخواستی که ارائه کردم جلوگیری از توسعه ساخت‌وساز در تهران بود؛ مگر اصلاح بازسازی بافت فرسوده، که متأسفانه به این توصیه اصلاً توجه شد و به عکس آن عمل شد و تهران امروز به صورت یک کارگاه عظیم ساختمانی، که هیچ تناسبی با طرح جامع آن ندارد، درآمدہ است. ضوابط ساخت‌وساز در پهنه‌های مختلف نادیده گرفته می‌شود، کاربری‌ها تغییر می‌کند، حاشیه‌نشینی گسترش می‌یابد، ساماندهی کوهپایه و جلوگیری از ساخت و‌ساز در ارتفاع بیش از ۱۸۰۰ متر فراموش می‌شود.

▲ هیچ دستگاه نظارتی از این اقدامات ممانعت نمی‌کند؟

نخستین دستگاه قانونی ناظر بر شهرداری، شورای شهر است که چون در انتخاب شهردار از قواعد شایسته‌سالاری تبعیت نکرده و بر مبنای مناسبت‌های سیاسی و رقافت، شهردار را انتخاب کرده‌اند و نیز چون برخی از اعضای شورای شهر نتوانسته یا نخواسته‌اند استقلال خود را از شهرداری حفظ کنند، از اعمال نظارت شایسته بر شهرداری ناتوان هستند. بر مصوبات شورای شهر نیز فرمانداری تهران و وزیر کشور باید نظارت کنند که عملاً اقدامی نکرده‌اند و مثلاً اگر وزیر کشور می‌خواست اقدام قانونی بکند باید از امضای حکم شهرداری که هیچ تخصصی به‌لحاظ تخصصی، یا هیچ تجربه‌ای به‌لحاظ حرفه‌ای در زمینه شهرسازی و مدیریت شهری ندارد، خودداری می‌کرد. البته این نکات به مفهوم بی‌تخصصی و بی‌تجربگی شخص شهردار نیست، بلکه تناسب لازم مراعات نشده است. شاید بد نباشد در همین جا، به مناسبت آنچه در هنگام تبلیغات انتخابات

اخیر ریاست‌جمهوری شاهد آن بودیم، نکته‌ای دیگر را ذکر کنم: وقتی که کسی برای تصدی مسئولیتی مطرح می‌شود باید تمام هوش و حواس خود را صرف ابعاد آن مسئولیت کند، نه آنکه از آن به‌عنوان ابزار و سکوی پرش برای جایگاه رفیع‌تر استفاده نماید. زیرا چنان استفاده ابزاری، او را به سمت کارهای نمایشی و تبلیغی که اقتضای رأی‌آوری است سوق می‌دهد که در نتیجه امور زیربنایی و کالبدی نظیر آنچه درباره مراعات محدودیت‌های اقلیمی گفتیم فدا می‌شود و حتی ممکن است که شهر و برخی قابلیت‌های آن به صورت محل کسب درآمد برای شهرداری درآید.

▲ از قابلیت‌های محدود پایتخت در راستای کسب درآمد استفاده شده است؟

آری، کافی است که به بودجه سالانه مصوب شهرداری و عملکرد آن توجه کنید تا متوجه شوید که درصد معتناهایی از درآمد شهرداری به تراکم‌فروشی یا اخذ جرائم وابسته به آن تعلق دارد؛ در سال گذشته حتی شهرداری، با زرتنگی، مصوبه‌ای در قالب بودجه سال ۱۴۰۲ دولت (در حالی که هیچ مناسبتی با بودجه دولت نداشت)، از مجلس اخذ کرد که ابلاغیه‌های کمیسیون ماده ۱۰۰ که در سال‌های گذشته به اجرا نگذاشته بودند، به‌منظور تعیین تکلیف، به صورت جریمه درآورند و وصول کنند. آن ابلاغیه‌های قضایی حکایت از تخلف و جرم و نیز تجاوز به محدودیت‌های اقلیمی و حقوق عمومی یا همسایگی می‌کرد، ولی با آن مصوبه مجلس، تبدیل شد به ابزار کسب درآمد.

▲ مرجع دیگری برای رسیدگی به این انحرافات وجود ندارد؟

البته مراجع متعددی وجود دارد ولی شهرداری بلد است چگونه تیغ قانونی آنها را کند نماید، زیر وسیله خوبی را در اختیار دارد که مثلاً اعطای پروانه ساخت و‌ساز است، به‌صورت ویژه به کسانی که در نهادهای مختلف، مانند بقیه مردم، نیازمند منزل مسکونی اند و وقتی که این محبت با بذل توجه خاص را از شهرداری می‌پینند اسیر آن می‌شوند و دیگر رغبتی ندارند که به انحرافات شهرداری رسیدگی کنند.

▲ چنین زودبندی‌هایی صورت گرفته است؟

موارد متعددی وجود دارد که به کمک اختیارات ویژه‌ای که بر خلاف بقیه شهرها، شهرداری تهران در کمیسیون ماده ۵ دارد، خلافشویی صورت گرفته است و وقتی که گزارش مستدل و مستند آنها تقدیم مقام قضایی شده، منع تعقیب خورده است. در کل، این نوع زودبندی‌ها، هم به نفع شهرداری‌ها و هم به نفع صاحب کار، یعنی شخص یا نهادی که در خواست پروانه می‌کند ولی، در واقع، ه‌ر نوع زیر پا گذاشتن ضوابط و مقررات موجب ضایع شدن حقوق عمومی است و متأسفانه در کشور ما پاسداری از حقوق عمومی، به‌رغم تذکر رئیس قوه قضائیه، جایگاه مقدس خود را پیدا نکرده است.

▲ چرا کمیسیون ماده ۵ در تهران ترکیبی ویژه دارد؟

سابقه این موضوع قانون تأسیس که مصوب اسفند ۱۳۵۱ است - به دوران طاغوت برمی‌گردد و مناسبات خاصی که شهردار وقت، نیک‌چی، با شاه داشت؛ در تمام شهرهای کشور کمیسیون ماده ۵ قانون تأسیس شورای عالی معماری و شهرسازی، که به مسائل طرح تخصصی می‌پردازد با عضویت شهردار، زیر نظر و ریاست استاندار تشکیل می‌شود تا از تخلّفات احتمالی جلوگیری کند، ولی در تهران، ریاست کمیسیون ماده ۵ با خود شهردار است. یعنی ناظر و مجری یکی است و طبیعتاً راه برای تعارض منافع باز می‌شود و باز شده است. از سوی دیگر چنان انحرافات، خدمات‌رسانی به شهروندان را به سبب فقدان امکانات و ظرفیت‌های لازم و زیرساخت‌ها، در حوزه شهری مختل می‌نماید که تبعات آن سایر دوایر شهرداری مانند خدمات شهری، پسماند و سازمان ترافیک و... همچنین سایر دستگاه‌ها از قبیل آبفا، وزارت نیرو و... را هم درگیر می‌کند. مضاف بر آن، خروجی این قبیل مصوبات ناصواب یا غیرقانونی، موجب می‌شود شهری لجام‌گسیخته، پرازدحام، آلوده و بی‌سروسامان و ناایمن شکل بگیرد؛ و چاره آن هم اصلاح قانون و رفع این تبعیض فاجعه‌آمیز است. ما در مجلس یازدهم سعی کردیم این اصلاح را انجام دهیم ولی مواجه شدیم با مخالفت کسانی که منافع مشترک یا صمیمیت ویژه(۱) با شهرداری داشتند و مانع اصلاح شدند، چون می‌دانستند آن اصلاح چه راهی را از ویژه خواری می‌بندد.

▲ مگر نظارتی بر کمیسیون ماده ۵ تهران وجود ندارد؟

آیین‌نامه‌ها و مقررات شهرداری‌ها عمداً بسیار پیچیده و تخصصی شده است تا رسیدگی به آن عملاً مواجه با مشکل شود و راه سوءاستفاده باز بماند. این پیچیدگی‌های تصنعی باعث شده که دستگاه‌های نظارتی، اعم از شورای عالی معماری و شهرسازی، و وزیر راه و شهرسازی به‌موقع مطلع نشوند یا دور زده شوند و در این فاصله شهرداری پروانه را برای صاحب‌کار صادر کند و برای او حقوق مکنتیبه ایجاد شود؛ به‌عنوان مثال اغلب قضات شریف ما، چه در دادگستری و چه در دیوان عدالت اداری، تخصصی در امور شهرداری‌ها و مقررات پیچیده آن ندارند و ناچار از مشاور استفاده می‌کنند و ما به موردی بر خورد کردیم که مشاور قاضی، خودش وابسته به شهرداری بود و همین موجب شد برخی از شکایات نسبت به انحراف‌ها گرفتار منع تعقیب شود. به نظر من باید هر چه زودتر قانون تبعیض آلود کنونی را اصلاح کرد. به‌یک‌ای شهرداران سابق نصیحت‌کردم که جلوی تخلف را بگیرد ولی به من دوستانه پاسخ داد که او طبق قانون عمل می‌کند... و واقعیت این است که هر رئیس‌ی در کمیسیون ماده ۵ جایگاه و اقتداری دارد که از آن استفاده می‌کند و در استان‌ها معمولاً استاندار جلوی برخی زیاده‌خواهی‌های شهرداران و انحرافات را می‌گیرد و نتیجه نسبتاً مطلوبی دارد، ولی اشکالی که در تهران پدیدار شده به‌سبب ترکیب نادرست کمیسیون ماده ۵ است. استاندار تهران، عضو نیست و رئیس کمیسیون هم خود شهردار است. از قدیم گفته‌اند: «هیچ چاقویی دسته خودش را نمی‌برد».

▲ شماه به‌موضوع بلندمرتبه‌سازی اشاره کرده‌اید. در تصمیم‌گیری در این مورد هم اشکالی مشاهده شده است؟
بلندمرتبه‌سازی، آیین‌نامه خاص و محدودیت‌هایی دارد که در بسیاری از پروانه‌های صادره، آن مقررات مراعات نشده است؛ اغلب خلاف‌ها به موارد بیش از یازده طبقه و فاقد امضای مجاز برمی‌گردد. یک مورد آن که شخصاً از سوی اهالی پیگیری می‌کردم، هتلی است که در ارتفاع بیش از ۱۸۰۰ متر و روی گسل واقع شده و با تعداد طبقات بیش از ۴۰ و با تغییر کاربری و با قطع کردن درختان فضای سبز و... بی‌کنی آن شروع شده است.

تیتریک

HEADLINE ONE

ایده تشکیل اتحادیه اسلامی

سفر سه روزه رئیس‌جمهور به عراق پایان یافت

محسن صالحی‌خواه

گزارشگر هم‌میهن

رئیس‌جمهور عصر دیروز بصره را به مقصد تهران ترک کرد. مسعود پزشکیان در اولین سفر خارجی خود به عراق رفت. سفری که سه روز طول کشید و از جهت‌های مختلف، حائز اهمیت است. رئیس‌جمهور در دیدار با همتای عراقی خود، ایده تشکیل یک اتحادیه اسلامی و حرکت به سمت برداشتن مرزها مانند اتحادیه اروپا را مطرح کرد. پزشکیان در این سفر علاوه بر دیدارهای معمول با سران دولت مرکزی عراق، برای اولین بار به اقلیم کردستان سفر کرد و حضورش محدود به بغداد، نجف و کربلا نبود. او در سفر به اربیل و سلیمانیه، علاوه بر دیدار با رئیس‌ونخست‌وزیر اقلیم کردستان، به دیدار مسعود بارزانی، رئیس سابق اقلیم و رهبر حزب دموکرات کردستان نیز رفت. پزشکیان سفر خود را با حضور در بصره به پایان رساند. آن‌طور که علی‌عابدی سرکنسول ایران در بصره مطرح کرده، پزشکیان اولین رئیس‌جمهوری است که طی یک قرن گذشته به بصره سفر می‌کند و این نشانی از اهمیت این منطقه برای ایران است. در جریان این سفر، ۱۴ تفاهم‌نامه همکاری میان تهران و بغداد به امضارسید. سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه، عبدالناصر همتی، وزیر اقتصاد، فرزانه صادق، وزیر راه، جعفر قائم‌پناه، معاون اجرایی و محسن حاجی‌میرزایی، رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور و مهدی سنایی، معاون سیاسی دفتر و محمدرضا فرزین، رئیس کل بانک مرکزی از جمله همراهان پزشکیان در این سفر بودند.

▼ پیام رهبری به مردم عراق

پزشکیان در این سفر، حامل پیام تشکر رهبر انقلاب از مهمان‌نوازی موکبداران، ملت و دولت عراق در اربعین حسینی نیز بود. آیت‌الله خامنه‌ای در این پیام که توسط رئیس‌جمهور به شیاع‌السودانی، نخست‌وزیر عراق تقدیم شد، نوشتند: «اولین کلمه تشکر است؛ از صمیم قلب، از طرف خودم و از طرف ملت بزرگ ایران تشکر می‌کنم: هم از شما موکبداران که در ایام اربعین، کرامت را و رحمت و مودّت را به منتهی درجه رسانده‌اید؛ هم از همه‌ی ملت بزرگ عراق و هم از مسئولین در دولت عراق که امانت را و فضا را و زمینه را فراهم کرده‌اند؛ هم به‌خصوص از علمای بزرگوار و مراجع عظام عراق که فضای زیارت را، فضای برادری بین احاد مردم و بین دولت را فراهم کرده‌اند؛ حقیقتاً جای تشکر دارد.

رفتار شما برادران عزیز عراقی در مواکب میان راه و رفتار کریمانه‌ی شما با زائران حسینی، در دنیای امروز نظیر ندارد، همچنان که خود پاره‌یمایی اربعین در تاریخ نظیر ندارد و همچنان که حراست از امنیت و سلامت ده‌ها میلیون نفر، در دنیای ناآمن کنونی کاری بزرگ و بی‌نظیر است.

شما کرامت اسلامی و کرامت عربی را در رفتار خودتان و اعمال خودتان نشان داده‌اید، و همه به عشق سیدالشهدا (سلام‌الله علیه) است. این

شینگن اسلامی؟

درباره پیشنهاد اخیر رئیس‌جمهور که در سفر عراق مطرح شد

آرش ملکی

پژوهشگر دکتری حقوق بین‌الملل

مسعود پزشکیان در نخستین سفر خارجی خود به عراق رفت و در دیدار با رئیس‌جمهور این کشور، پیشنهادی مطرح کرد که از منظر حقوق بین‌الملل قابل تأمل است. خواسته‌ی ایشان «حرکت به سوی برداشتن مرزهای کشورهای اسلامی همانند تجربه اتحادیه اروپا» بود. البته قطعاً رئیس‌جمهور محترم می‌داند که در قلمرو دولت‌های عضو اتحادیه اروپا مرزها با حساسیت همیشگی سر جای خود هستند و آنچه صورت پذیرفته، صرفاً حذف کنترل عبور و مرور شهروندان از مرزها است. لذا نقل قول مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست‌جمهوری دقیق نیست. باری، پیشنهادات بین‌المللی از این دست، چنانچه در ردیف اولویت‌های سیاست خارجی دولت‌ها نباشند به واسطه اثرگذاری متغیرهای متعدد در اغلب موارد نتیجه خاصی ندارند. لیکن این پیشنهاد متفاوت، یک بُعد حقوقی بین‌المللی هم دارد که بررسی آن مستلزم ارزیابی چند مسئله است. باید دید برداشتن کنترل تردد مرزی در قلمرو اروپا در پاسخ به کدام نیازها صورت گرفته، چه دستاوردهایی برای دولت‌های ذینفع داشته و در عین حال، چه تدابیر احتیاطی پیرامون آن پیش‌بینی شده است. در این چارچوب می‌توانیم با نگاهی واقع‌بینانه، برداشتن کنترل مرزی میان کشورهای اسلامی را مورد امکان‌سنجی قرار دهیم.

مطابق یک قاعده مسلم عرفی و معاهده‌ای در حقوق بین‌الملل، هر موجودیتی که عزم دولت بودن دارد باید علاوه بر حاکمیت و جمعیت دائمی، مرزهای بین‌المللی تعریف‌شده نیز داشته باشد. مرزهای بین‌المللی حریم دولت‌ها هستند و وظیفه اولیه تمام دولت‌ها پاسداری از مرزها است. به این دلیل

تیتریک

HEADLINE ONE

گزارش یک

سفر سه روزه رئیس‌جمهور به عراق پایان یافت

عشق به حسین بن علی یک امر استثنائی است؛ شبیه این را در هیچ جا، در هیچ زمان، سراغ نداشتیم و نداریم. امیدواریم خداوند متعال این عشق را در دل‌های شما، در دل‌های ما، روز به‌روز افزایش بدهد.

امروز دامنه‌ی این جاذبه‌ی محبت به گستره‌ای تبدیل شده است که از عرصه‌ی پُرشور غزّه تا بسیاری از جوامع غیرمسلمان را شامل می‌شود؛ ولحمدلله.»

▼ برنامه فشرده سفر رئیس‌جمهور

به گزارش ایرنا، پزشکیان در اولین روز سفر خود در دیدارهای جداگانه با عبداللطیف جمال رشید، رئیس‌جمهور، محمدشیاع السودانی، نخست‌وزیر، فائق زیدان، رئیس شورای عالی قضایی، سران چارچوب هماهنگی نیروهای سیاسی شیعه عراق، محسن المندلاوی، معاون اول رئیس‌مجلس عراق و سیدعمار الحکیم، رئیس جریان حکمت ملی گفت‌وگو کرد. دیدار با ایرانیان مقیم بغداد و حضور در جمع تجار و فعالان اقتصادی کشورمان در عراق و سفر به کاظمین برای زیارت مرقد مطهر امامین جواد(ع) از برنامه‌های رئیس‌جمهور در اولین روز از سفر به عراق بود. پزشکیان در دومین روز نیز با سفر به اربیل و سلیمانیه با مقامات اقلیم کردستان عراق دیدار و گفت‌وگو کرد و در سفر به نجف اشرف و کربلای معلی نیز در عتبات مقدسه حضور یافت. او در آخرین روز سفر خود نیز با اقشار مختلف از جمله سران عشایر و اعیان، دانشگاهیان و نخبگان و نهادهای غیردولتی و فرهیختگان بصره دیدار و گفت‌وگو کرد.

▼ ایده تشکیل اتحادیه اسلامی

پزشکیان در جریان دیداری که با عبداللطیف جمال رشید همتای عراقی خود داشت، ایده تشکیل اتحادیه مشترک کشورهای اسلامی و حرکت به سمت برداشتن مرزها میان این کشور مانند تجربه اتحادیه اروپا را مطرح کرد. زمانی که از تجربه اتحادیه اروپا صحبت می‌شود، یعنی آزادی تردد میان مرزها، بازار مشترک میان کشورها، منافع مشترک منطقه‌ای و هر آنچه این اتحادیه از جنبه مثبت به وجود آورده است. سیدمحمد خاتمی، رئیس‌جمهور پیشین کشورمان در سال ۱۳۸۱ در جریان سفری که به مالزی داشت، برای اولین بار پیشنهاد تأسیس یک اتحادیه میان کشورهای اسلامی را مطرح کرده بود. در حال حاضر این سوال وجود دارد که ایده تشکیل اتحادیه اسلامی با توجه به وضعیت این منطقه، تا چه اندازه قابلیت اجرا دارد.

▼ ایده خوبی است که سال‌ها زمان نیاز دارد

محمدعلی سبحانی، سفیر پیشین ایران در قطر به خبرنگار هم‌میهن گفت: «ایده‌ای که آقای رئیس‌جمهور مطرح کردند، ایده مناسبی است که حتماً در جهت مصالح و منافع ملت‌های منطقه و مسلمان خواهد بود. تشکیل چنین اتحادیه‌ای یکی از آرزوهای دیرینه است که فقط هم نباید به حذف ویزا محدود باشد بلکه باید به سمت ایجاد یک بازار مشترک برود. این

نگاه

حقوقدان

که ورود بدون مجوز به خاک یک دولت مصداقی از نقض حاکمیت و اماره‌ای از استخفاف آن دولت محسوب می‌شود. دولت‌های مستقر در جغرافیای اروپا نیز از این قاعده مستثنی نبوده و حدود و ثغور قلمرو سرزمینی آنها با دولت‌های همسایه پس از خاتمه جنگ جهانی خط‌کشی شده و به دقت مورد صیانت قرار گرفته. لیکن در ۱۴ ژوئن ۱۹۸۵، با امضای یک سند بین‌المللی کم و کیف مناسبات مرزی دولت‌های اروپایی دستخوش تغییر شد. دولت‌های بلژیک، آلمان، فرانسه، لوکزامبورگ و هلند در شهر شینگن (لوکزامبورگ) با امضای توافقی پذیرفتند به مرور از کنترل مرزهای داخلی خود کاسته و نظارت بر مرزهای خارجی را تقویت نمایند. این توافق در ۱۹ ژوئن ۱۹۹۰ در قالب یک معاهده چندجانبه میان پنج دولت فوق به امضاء رسید و از ۲۶ مارس ۱۹۹۵ بدین سو نیز لازم‌الاجرا است. در سال ۱۹۹۷ نیز این معاهده در ذیل معاهده آمستردام به چارچوب حقوقی اتحادیه اروپا وارد شد. در حال حاضر، ۲۹ دولت عضو این معاهده هستند و کراسوی آخرین دولتی است که از اول ژانویه ۲۰۲۳ در ردیف اعضای شینگن قرار گرفته. امروزه، مساحتی به میزان ۴ میلیون کیلومتر مربع در مدار شینگن است و ۴۲۰ میلیون نفر می‌توانند بدون بازرسی در مرزهای داخلی اعضا تردد نمایند.

از رهگذر شینگن، روزانه ۳/۵ میلیون نفر برای کار، تحصیل و ملاقات با خانواده و دوستان از مرزهای بین‌المللی عبور می‌کنند. در نتیجه، سالانه ۱/۲۵ میلیارد سفر به واسطه این معاهده انجام می‌شود. تردیدی وجود ندارد که حذف بوروکراسی زائد در اخذ وادید، گامی مهم در مسیر تضمین حقوق و آزادی‌های شهروندان اروپایی است. علاوه بر این، رونق چشمگیر صنعت گردشگری و آزادی عبور کالا، خدمات و سرمایه را نیز باید مورد توجه قرار داد که به‌عنوان مزایای اقتصادی شینگن حائز اهمیت هستند. به قول اقتصاددان آمریکایی، اوتومالری: «در جایی که کالا از مرزها عبور نکند سربازان عبور خواهند کرد.» شینگن سبب شده تا این گزاره به کامل‌ترین شکل ممکن صورت عینی به خود بگیرد. البته حذف کنترل تردد مرزی مولود مشکلاتی نیز هست که در نظام